

32
Т-89

ЕЖЕЛГІ

ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫ

ДИДАКТИКАЛЫҚ
МАТЕРИАЛДАР

6

Т. Тұрлығұл, Б. Адырбек, Ә. Көпекбай, Қ. Құнапина,
М. Мәженова

ЕЖЕЛГІ ҚАЗАҚСТАН ТАРИХЫ

ДИДАКТИКАЛЫҚ МАТЕРИАЛДАР

Жалпы білім беретін мектептің 6-сыныбына арналған

Қазақстан Республикасының Білім және
ғылым министрлігі ұсынған

6

TOSHKENT VILOYATI CHIRCHIQ
DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI
AXBOROT RESURS MARKAZI
3- FILIALI

Алматы «Атамұра» 2002

Т 89 Ежелгі Қазақстан тарихы. Дидактикалық материалдар: Жалпы білім беретін мектептің 6-сыныбына арналған / Т. Тұрлығұл, Б. Адырбек, Ә. Көпекбай, Қ. Құнапина, М. Мәженова. – Алматы: Атамұра, 2002. – 48 бет.

ISBN 9965-05-406-1

Т 4306020000-220
418(05)-2002 Ақпарат хат-2002

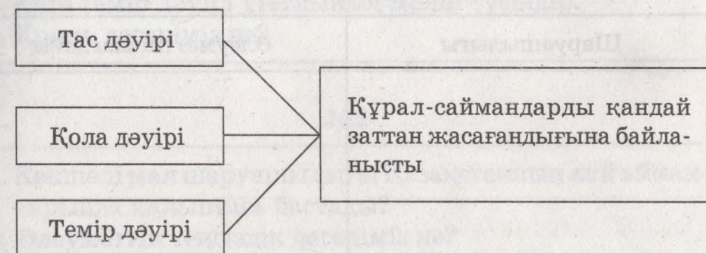
ББК 74.26я72

ISBN 9965-05-406-1

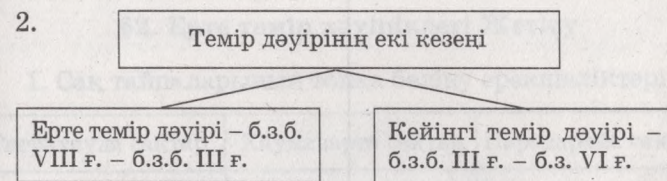
© Тұрлығұл Т., Адырбек Б., Көпекбай Ә.,
Құнапина Қ., Мәженова М., 2002
© «Атамұра» баспасы, 2002

§1. Ерте темір дәуіріне шолу

1. Адамзат баласы тарихының ежелгі кезеңдерін жаз.

2.

3. Төмендегі суретті пайдалана отырып, мына сұрақтарға жауап беріңдер:

- а) Темірді қандай әдіс арқылы алған?
- ә) Көрік дегеніміз не?
- б) Руданы қалай балқытқан?

Шикі үрлеу әдісімен темір қорытатын қазандық.

4. Кестені толтыр.

Темір дәуірінің ерекшеліктері	
Шаруашылығы	Әлеуметтік жағдайы

5. Карточкалық сұрақтар.

№1

1. Ерте темір дәуірі ұғымының мәнін түсіндір.
2. Крица дегеніміз не?

№2

1. Көшпелі мал шаруашылығы Қазақстанның қай аймақтарында қалыптаса бастады?
2. Өлеуметтік теңсіздік дегеніміз не?

§2. Ерте темір дәуіріндегі Жетісу

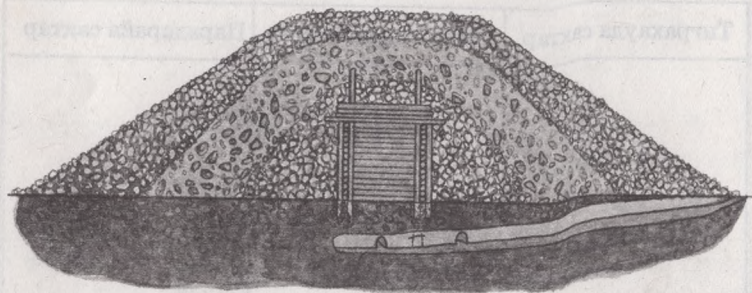
- ## 1. Сақ тайпаларының топқа бөліну ерекшеліктері

Тиграхауда сақтар	Хаумаварга сақтар	Парадарайа сақтар

2.	Жетісу жеріндегі сақ мәдениетінің екі кезеңі	Қамтыған уақыты

3.	Жетісудағы сақ обаларының көлеміне байланысты түрлері	үлкен обалар
		орташа обалар
		кіші обалар

4. Суреттер бойынша обалардың ерекшеліктері туралы айт.

Бешатыр обасы.

Есік қорғаны.

§3. Ерте темір дәуіріндегі Оңтүстік Қазақстан

1. Карточкалық сұрақтар.

№ 1

1. Мәдени-тарихи өңір ретінде Оңтүстік Қазақстанға қай аймақтар кіреді?
2. Түгіскен қорымы қай дәуірге жатады?

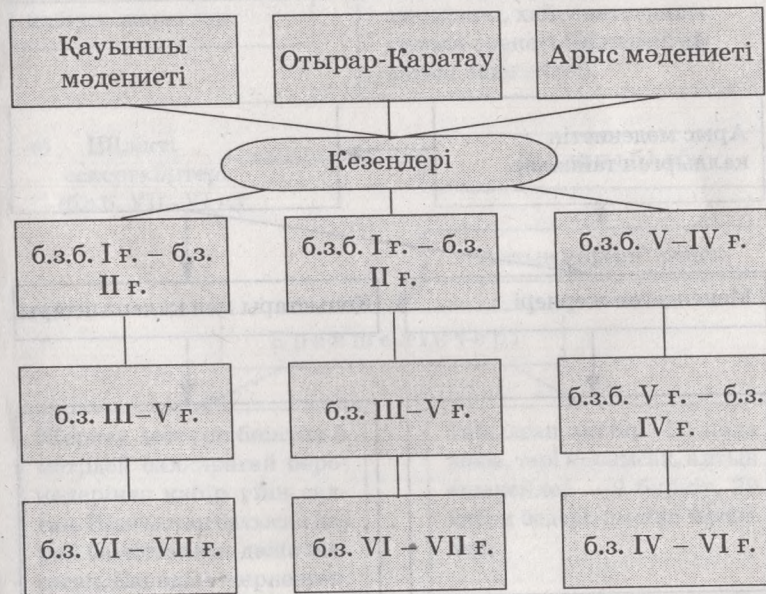
№ 2

1. Оңтүстік Қазақстанда қандай археологиялық мәдениеттер ізі байқалады? Олар қай ғасырлар аралығын қамтиды?
2. Ұйғарақ ескерткіштерін қай тайпалар қалдырған?

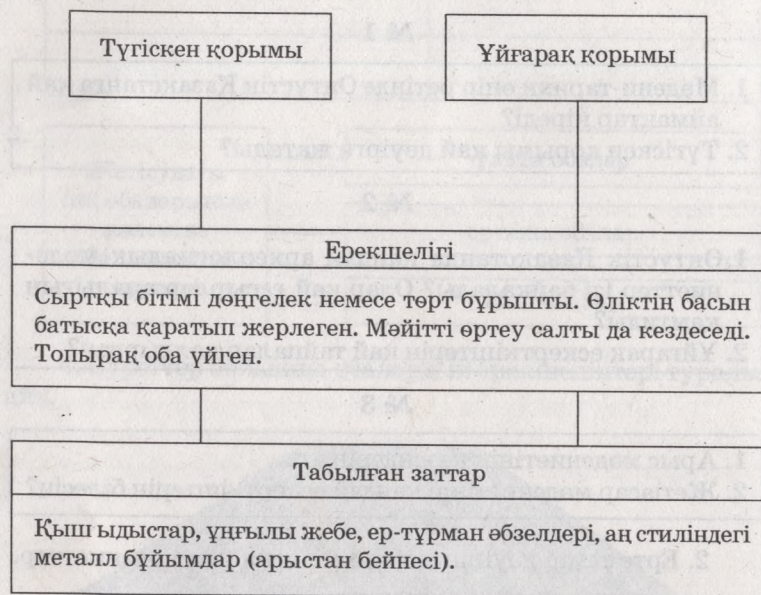
№ 3

1. Арыс мәдениетінің кезеңдерін ата.
2. Жетіасар мәдениетінің қандай ескерткіштерін білесіз?

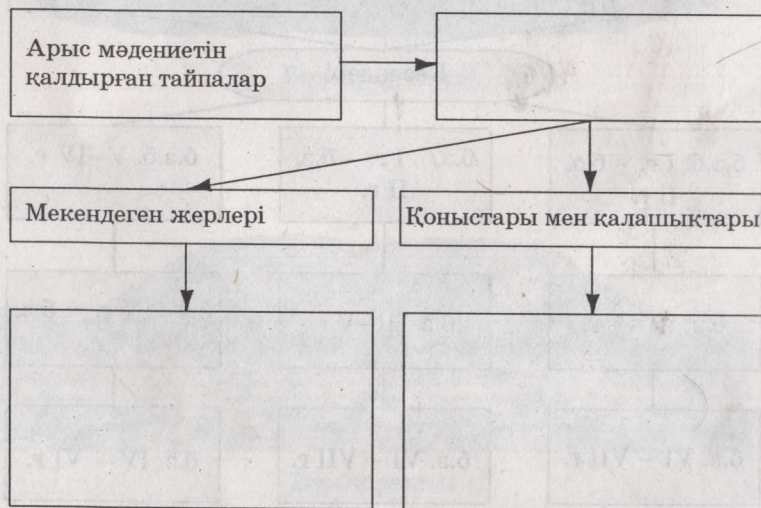
2. Ерте темір дәуіріндегі археологиялық мәдениеттер.

3. Оңтүстік Қазақстандағы ерте темір дәуірінің ең көне ескерткіштері (б.з.б. VIII–V ғасырлар).

4.

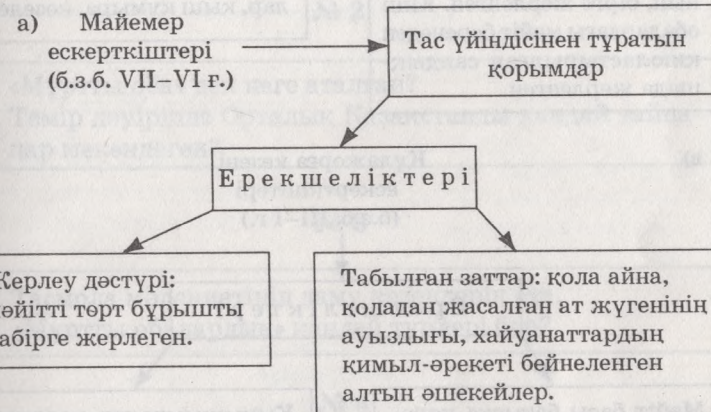

§ 4. Ерте темір дәуіріндегі Шығыс Қазақстан

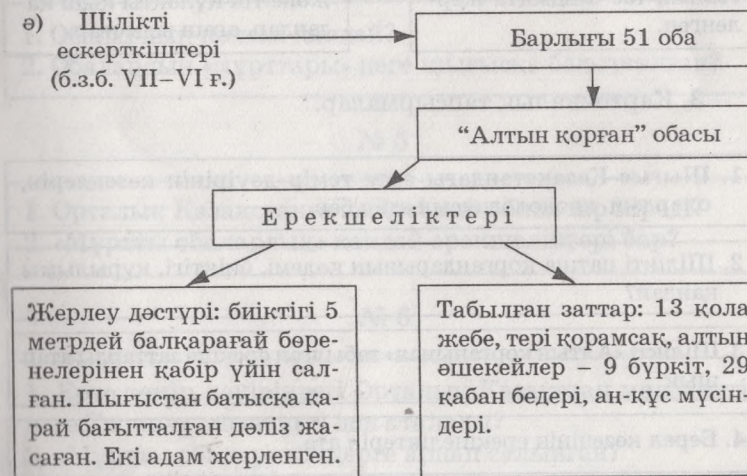
1. Шығыс Қазақстандағы ерте темір дәуірінің кезеңдері.

1-кезең	Майемер (б.з.б. VII–VI ғ.)
2-кезең	Берел (б.з.б. V–IV ғ.)
3-кезең	Құлажорға (б.з.б. III–I ғ.)

2.

ә) Шілікті ескерткіштері (б.з.б. VII–VI ғ.)

б) Берел кезеңі
ескерткіштері
(б.з.б. V–IV ғ.)

Барлығы 40-тай оба

Ерекшеліктері

Жерлеу дәстүрі: қабір 6–7 м
тереңдікте қазылған, мөйіт-
ті астау-саркофагпен жер-
леген, 4 қатарда 4 аттан –
16 ат құрбандыққа шалы-
нып, бірге жерленген. Кіші
обалардағы мөйіт бөренеден
қиюластырылған сандық-
шада жерленген.

Табылған заттар: ат әбзел-
дері, түрлі ғажайып аң, құс
маскалары (грифон), алтын
өшекейлер, інжу моншақ-
тар, темір пышақ, қанжар-
лар, қыш құмыра, көзелер.

в)

Құлажорға кезеңі
ескерткіштері
(б.з.б. III–I ғ.)

Ерекшеліктері

Мөйіт басы батысқа қара-
тылып, тас сандықта жер-
ленген.

Қыш құмыралар, көлденен
және тік құлақты қыш қа-
зандар, ағаш ыдыстар.

3. Карточкалық тапсырмалар.

1. Шығыс Қазақстандағы ерте темір дәуірінің кезеңдерін,
олардың хронологиясын атап бер.

2. Шілікті патша қорғандарының көлемі, биіктігі, құрылымы
қандай?

3. Шілікті «Алтын қорғанынан» табылған ерекше заттарды атап
шық.

4. Берел кезеңінің ерекшеліктерін ата.

§5. Ерте темір дәуіріндегі Орталық Қазақстан

1. Карточкалық сұрақтар.

№ 1

1. Сарыарқа деген ұғымды қалай түсіндіресің?
2. Тасмолалықтар мен қазақтардың өлген адамға жылқы
арнау ғұрпындағы ұқсастықты ата.

№ 2

1. «Мұртты оба» деп неге аталған?
2. Темір дәуірінде Орталық Қазақстанды қандай тайпа-
лар мекендеген?

№ 3

1. Тасмола мәдениетінің даму кезеңдерін ата.
2. «Мұртты обалардың» қандай түрлері бар?

№ 4

1. Обалардың көлемі қандай?
2. Обалардың «мұрттары» неге шығысқа бағытталған?

№ 5

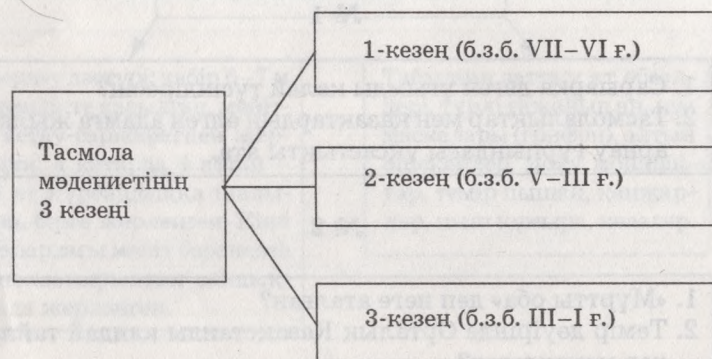
1. Орталық Қазақстанға қазіргі қай облыстар кіреді?
2. «Мұртты обалардың» қандай ерекшеліктері бар?

№ 6

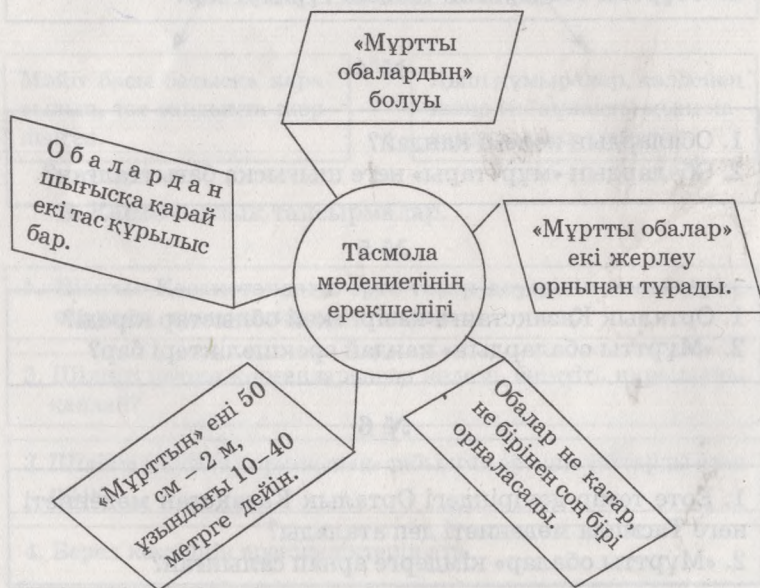
1. Ерте темір дәуіріндегі Орталық Қазақстан мәдениеті
неге Тасмола мәдениеті деп аталады?
2. «Мұртты обалар» кімдерге арнап салынған?

2. Тірек сызбалары.

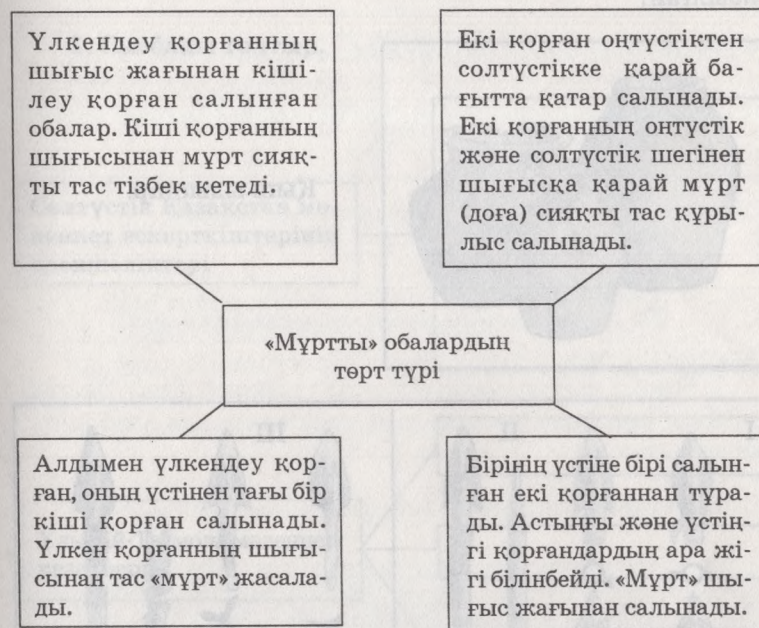
а)

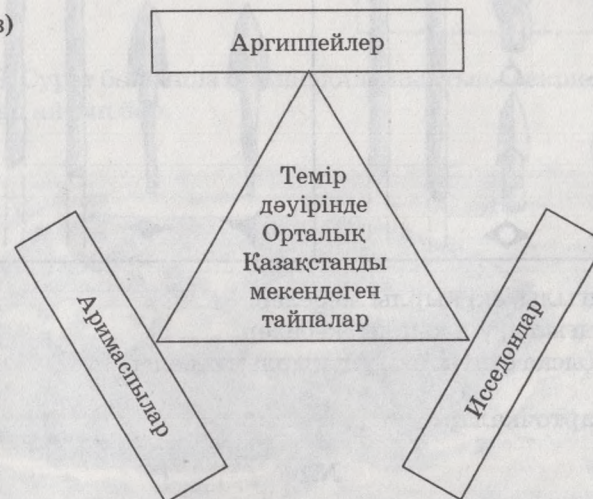
ә)

б)

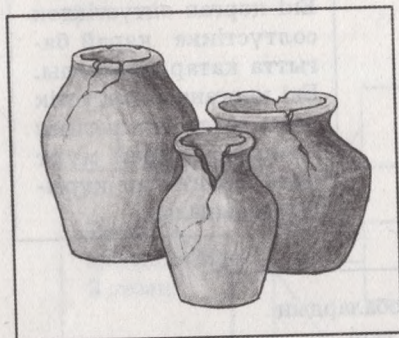

в)

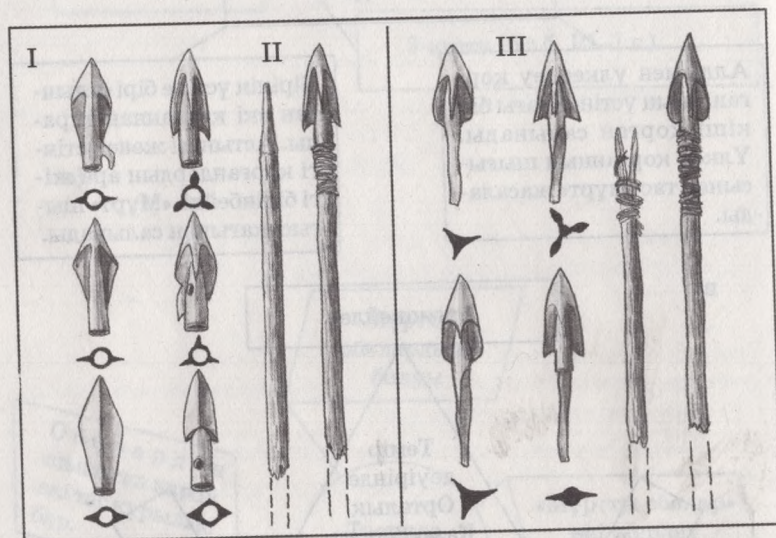

Ескерту: Тірек сызбаларын үлкен қағазға немесе тақтаға сызып көрсетуге болады.

3. Төмендегі суреттерде бейнеленген заттар қай жерден табылған?

Қыш ыдыстар.

- I. Ұңғылы, екі қырлы жебелер.
II. Ұңғылы, үш қырлы жебелер.
III. Қысқа сапты, екі, үш қырлы жебелер.

3. Карточкалар.

№1

Солтүстік Қазақстан мен Орталық Қазақстан темір дәуірі мәдениетіндегі ұқсастықтарды ата.

§6. Ерте темір дәуіріндегі Солтүстік Қазақстан

1. Сызбаны толтыр.

Солтүстік Қазақстан мәдениет ескерткіштерінің ерекшеліктері

Ұлыбай-Тасмола мәдениеті кезеңдері

2. Сурет бойынша бекініс-қалашықтың ерекшелігін сипаттап айтып бер.

Ақтау бекініс-қалашығы.

Ұлыбай-Тасмола мәдениетінің кезеңдерін ата.

Жауынгерлер қару-жарағын сипаттап жаз.

§7. Арал-Каспий даласының тайпалары

1. Б.З.Б. I мыңжылдықтың орта кезіндегі Арал-Каспий теңізінің аралығын мекендеген тайпалар: дах (дай, даг), сақ-массагет.

2. Картамен жұмыс.

Б.з.б. I мыңжылдықта Арал-Каспий өңірін мекендеген тайпалардың жерін жасыл түспен көрсет.

- ә) Шартты белгілерін қойып, картаға түсір.

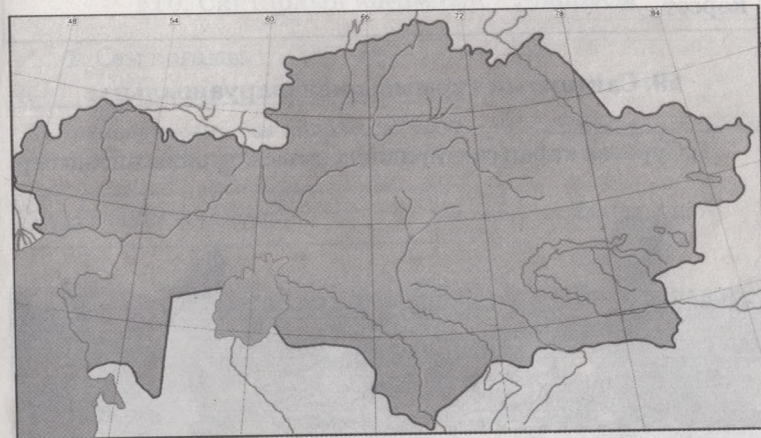
3. «Арал» сөзжұмбағы.

		1	A					
	2		P					
		3	A					
4			Л					

1. Дай тайпаларының бірінің көсемі. (*Арсак*)
2. Каспий теңізінің ежелгі атауы. (*Туркан*)
3. Арал-Каспий теңізі аралығын мекендеген тайпалардың бірі. (*Массагет*)
4. Маңғыстау жеріндегі қорым. (*Дақылтас*)

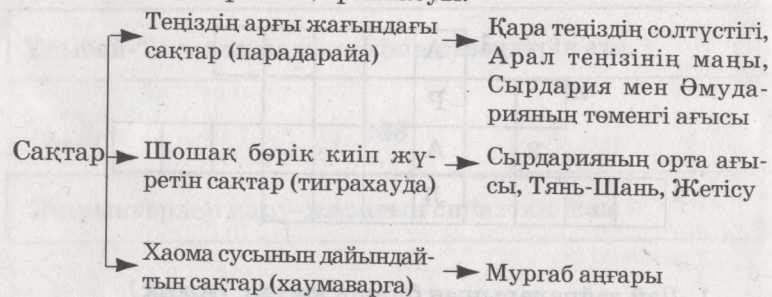
§8. Сақтардың тарихы, мекендеген орны

1. Картамен жұмыс.

- а) Сақтар мен сарматтардың қорғандарын түсір.
ә) Қоныстарын көрсет.
б) Кен өндіру орындарын түсір.

2. Сақ топтарының орналасуы.

3. Карточкалық тапсырмалар.

№1

Қазақ халқының ата-тегі болған тайпалар мен ұлыстарды ата.

№2

Сақ тайпаларының топтарын атап, мекендерін картадан көрсет.

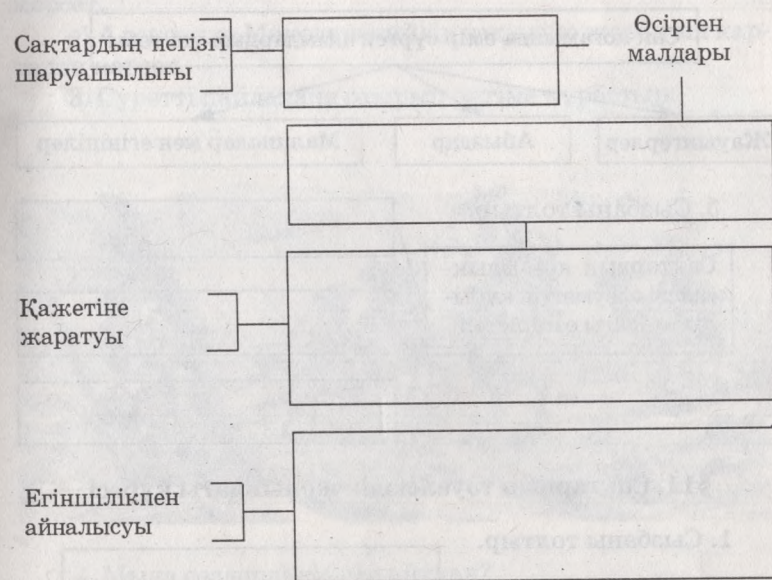
§9. Сақтардың тұрмысы мен шаруашылығы

1. Суретке қарап сақтардың тұрмысы туралы айтып бер.

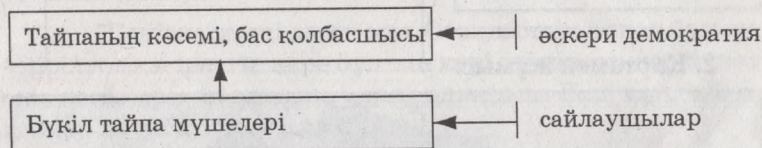
Сақтар тұрмысы.

2. Сақтардың шаруашылығы.

§10. Сақтардың қоғамдық құрылысы

1. Сақ қоғамы.

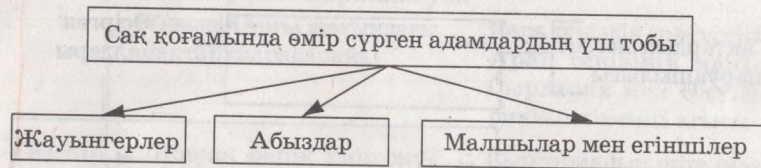

2. Оқулықтағы қосымша деректерді пайдалана отырып сақтардың жауынгер халық екендігін дәлелде.

1.
2.
3.
4.
5.
6.

3. 48-беттегі сурет бойынша әңгіме құрастыр.

4. Сызба арқылы түсіндіру.

5. Сызбаны толтыр.

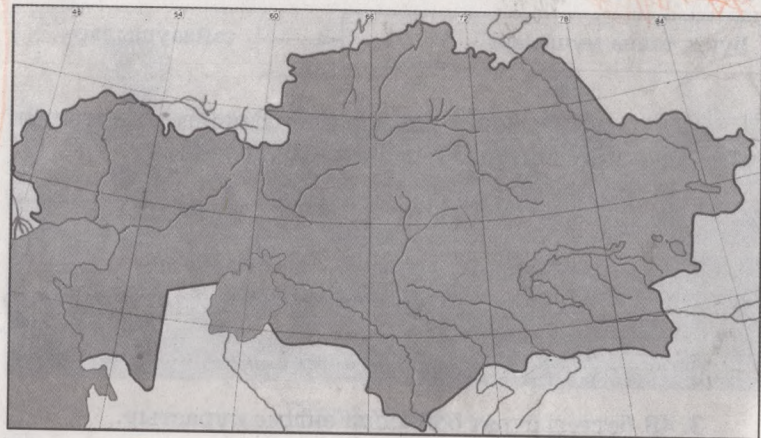
Сақтардың қоғамдық-саяси, әлеуметтік құрылысындағы өзгерістер

§11. Сақтардың тәуелсіздік жолындағы күресі

1. Сызбаны толтыр.

Б.з.б. VIII–VII ғасырларда сақ тайпалары қарым-қатынас жасаған елдер

2. Картамен жұмыс.

а) Сақтар қарым-қатынас жасаған мемлекеттерді көрсет.

ә) Александр Македонскийдің сақ еліне жорығын картадан көрсет.

3. Суретті пайдалана отырып әңгіме құрастыр.

4. Мына сөздерді кімдер айтқан?

«... Не мақсатпен сен осындай ұлы патшаны алдап, ұшқан құсы, жүтірген аңы жоқ шөл далаға әкеп, оның қалың әскерін қырғынға ұшыратпақсың? Енді бізге алға да, артқа да жол жоқ қой?».

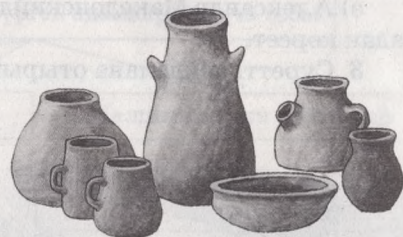
«... Жеңіске жетті деген осы. Отандастарымның басына үйірілген қасіреттің қара бұлтын кері серпіп, сендерді шөл мен қалжыраған аштыққа әкеп қамадым. Енді қайда барсаңдар да табатындарың ажал!».

§12. Сақтардың мәдениеті мен өнері

1. Кестені толтыр.

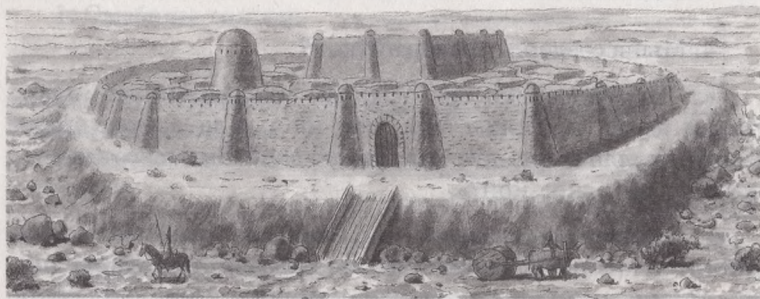
Материалдық мәдениет	Рухани мәдениет

2. Суреттегі бұйымдардың қай мәдениет түріне жата-
тынын айт.

3. Оқулықтағы мәтінді және төмендегі суретті пайда-
лана отырып мына сұрақтарға жауап бер:

1. Қала қай тайпалардың астанасы болған?
2. Қалай қорғанған?
3. Қала бөліктерін ата.

Шірік-Рабат қаласы.

4. Сызбаны толтыр.

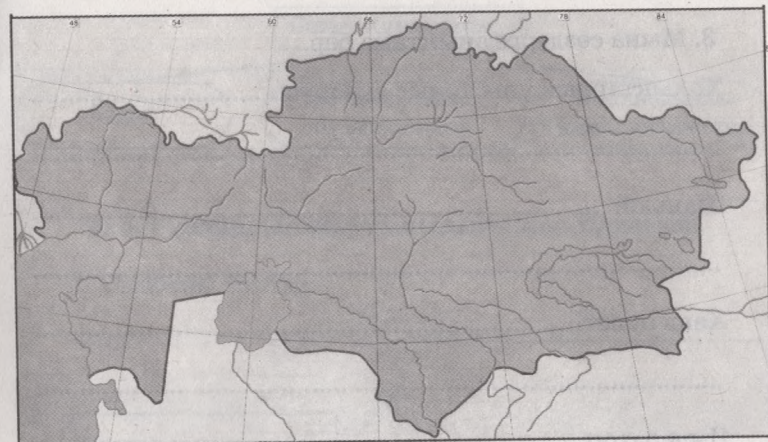
Б.з.б. VII–IV ғасырларда
сақ тайпаларының қарым-
қатынас жасаған елдері

5. Төмендегі бұйымдардың неден жасалғанын бағыт-
пен белгілеп көрсет.

Сырға, жүзік, білезік	темір
Күрек, балта	алтын
Қамшының сабы	сүйек
Түйме	ағаш
Етік, ер тоқым	жүн
Шапан	қайыс
Жүген	тері

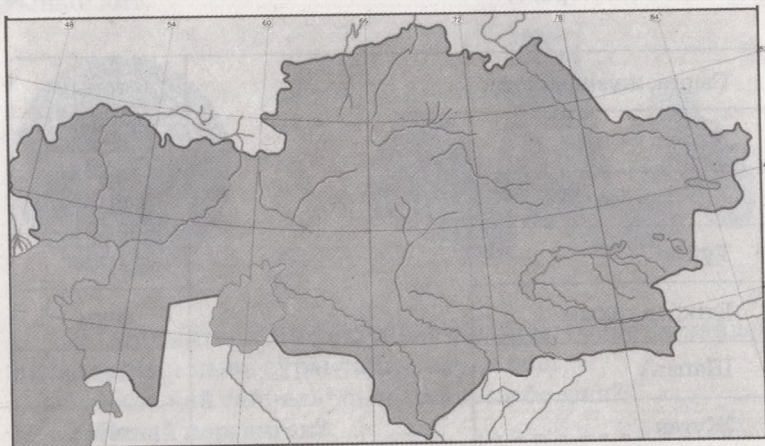
§13. Ғұндардың тарихы. Көршілермен қатынасы

1. Картамен жұмыс.

Б.з.б. II ғасырда ғұндардың үстемдік еткен жерлерін картадан
көрсет.

2. Картамен жұмыс.

а) Б.з.б. 47–46 ж. ғұндардың қоныс аударған жерін көрсет.

ә) Ғұндардың екінші рет қоныс аударған жерлерін көрсет, жылын жаз.

б) Шаньюй Чжи-Чжидің бекініс қаласын белгілеп, қытай әскерінің жорығын бағытпен көрсет.

3. Мына сөздерге анықтама бер.

Халықтардың ұлы қоныс аударуы.

.....

Шаньюй

.....

Хань өулеті

.....

Император

.....

.....

§14. Ғұндардың қоғамдық құрылысы

1. Карточкалық тапсырмалар.

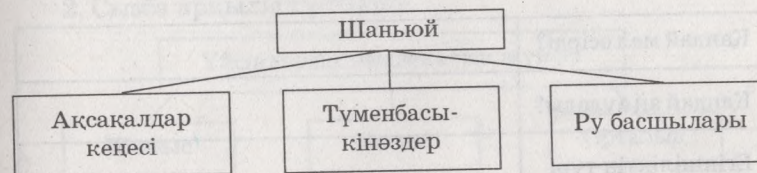
№1

Ғұндар мен сақтардың өмірінде қандай ұқсастықтар мен айырмашылықтар бар?

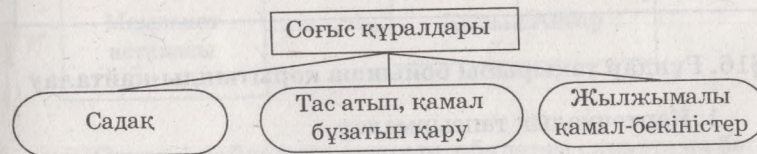
№2

Ғұндардың шаруашылығы туралы айтып бер.

2. Қоғамдық-саяси құрылысы.

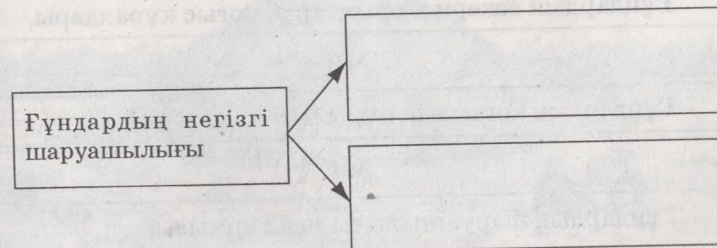

3. Ғұндардағы соғыс ісі.

§15. Ғұндардың шаруашылығы мен тұрмысы

1. Сызбаны толтыр.

2. Махмуд Қашғари дерегінде ғұндарға қатысты не айтылады?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Ғұндардың шаруашылығы және кәсібі.

Қандай мал өсірді?	
Қандай аң аулады?	
Егіншіліктің түрі	
Ағаштан жасалған бұйымдар	

§16. Ғұндар тақырыбы бойынша қорытынды-қайталау

1. Карточкалық тапсырмалар.

№1

Ғұндардың Қазақстан жеріне қоныс аударуы.

№2

Ғұндардың әскери жорықтары. Соғыс құралдары.

№3

Ғұндардың қоғамдық құрылысы.

№4

Ғұндардың шаруашылығы мен тұрмысы.

§17. Үйсіндер туралы деректер. Қоныс тепкен жері

1. Карточкалық тапсырмалар.

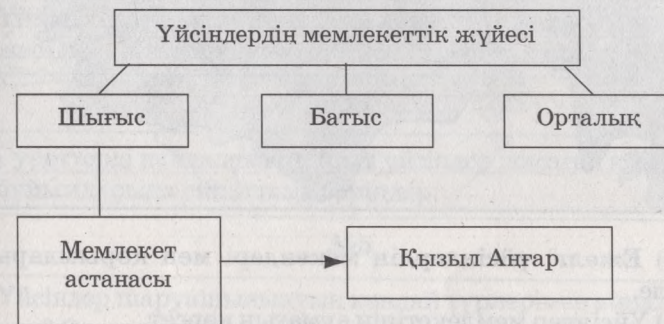
№1

Ертеде үйсіндер мекендеген жерлерді картадан көрсет.

№2

Үйсіндер обалары қай жерлерден табылды? Картадан көрсет.

2. Сызба арқылы түсіндіру.

3. Суретті пайдалана отырып, обаларға сипаттама бер.

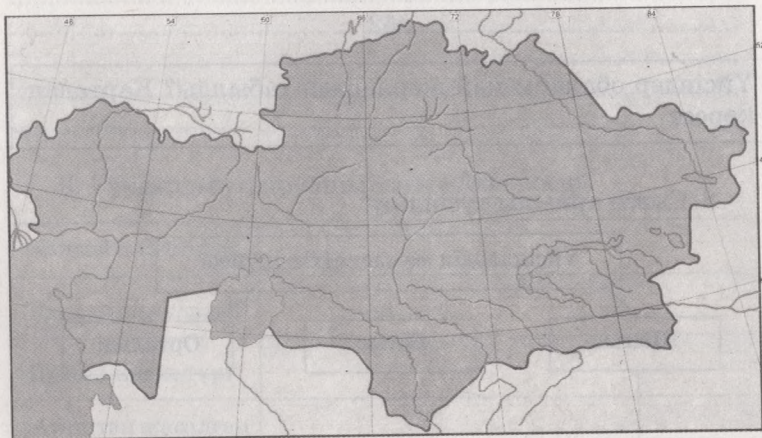
Диаметрі

Биіктігі

Салынуы:

Салынған мерзімі:

4. Картамен жұмыс.

а) Ежелгі үйсіндердің мекендері мен қорымдарын белгіле.

ә) Үйсіндер мемлекетінің аумағын көрсет.

5. Үйсіндердің обаларын археологтар салынған уақытына қарай үш топқа бөледі. Кестені толтыр.

Уақыты	Қай жерлерден табылды?
Б.з.б. III–II ғ.	
Б.з.б. I ғ. – б.з. I ғ.	
Б. з. II–III ғ.	

§18. Үйсіндердің шаруашылығы мен тұрмысы

1. Карточкалық тапсырмалар.

№1

Үйсіндер мен сақтардың шаруашылығында қандай ұқсастықтар мен айырмашылықтар бар?

№2

Үйсіндер қандай егістік дақылдарын екті? Жетісудың егіншілікке қандай тиімді жақтары болды? Егін шаруашылығы қай жерлерде дамыды?

№3

Үйсіндер күнделікті тұрмысқа қажетті қандай бұйымдар жасады? Ол заттарды жасау үшін нені пайдаланды?

№4

Суреттерді пайдалана отырып үйсіндер жасаған қолөнер бұйымдарына сипаттама беріндер.

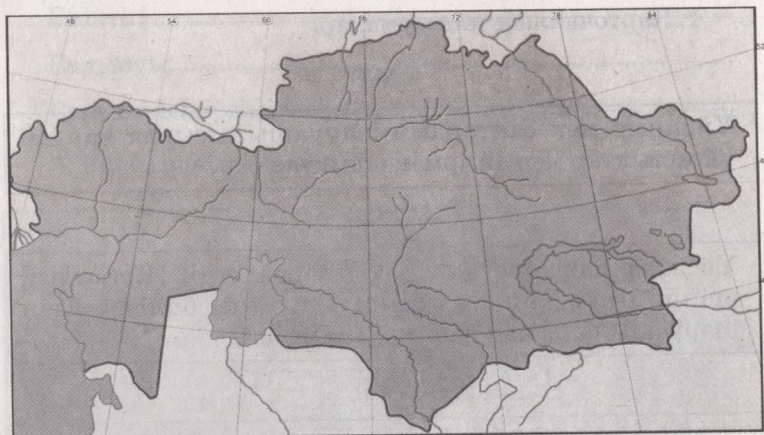
№5

Үйсіндер шаруашылықтың қандай түрлерімен айналысқан? Оны немен дәлелдейсін?

2. Сызба арқылы түсіндіру.

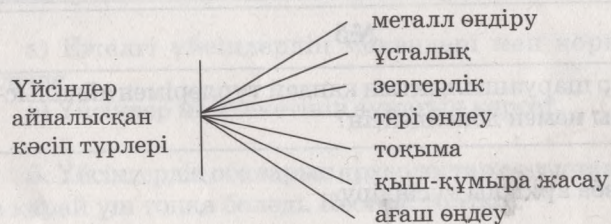

3. Картамен жұмыс.

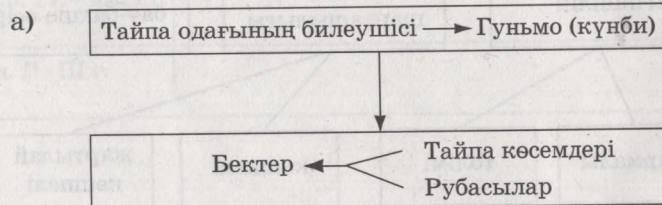
Картаға үйсіндердің суармалы егіншілікпен айналысқан жерлерін түсір.

4. Сызба арқылы түсіндіру.

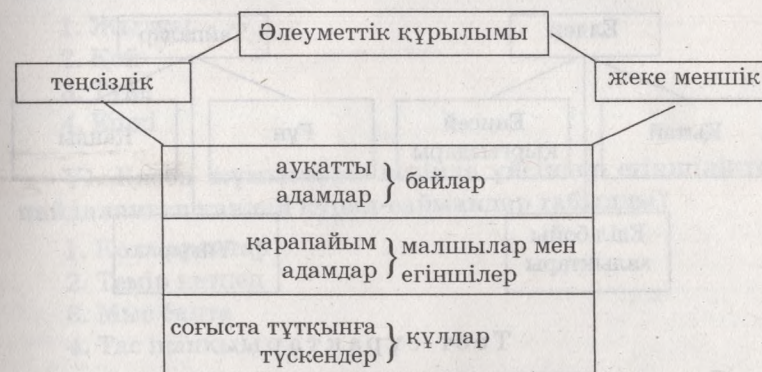

§19. Үйсіндердің қоғамдық құрылысы

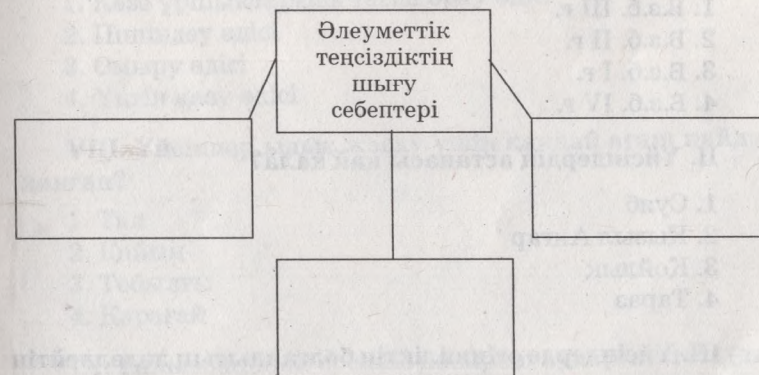
1. Сызба арқылы түсіндіру.

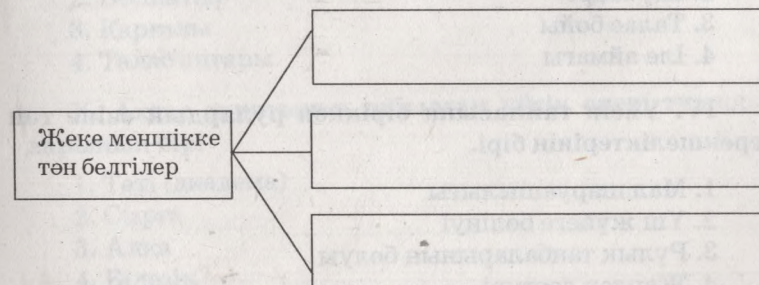
ә)

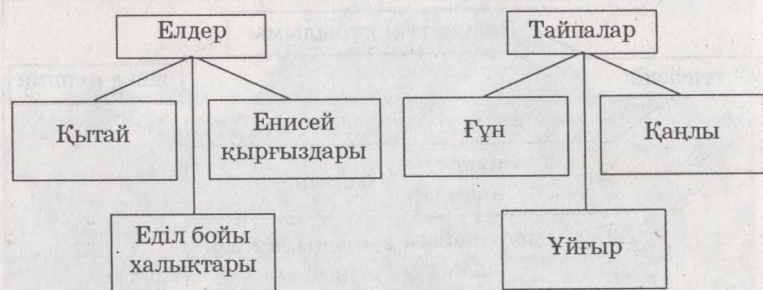
2. Сызбаны толтыр.

3. Сызбаны толтыр.

4. Үйсіндердің көрші халықтармен қарым-қатынасы.

Тест сұрақтары.

I. Ертедегі Қытай жазбаларында «Усун» атауы қай ғасырдан бастап кездеседі?

1. Б.з.б. III ғ.
2. Б.з.б. II ғ.
3. Б.з.б. I ғ.
4. Б.з.б. IV ғ.

II. Үйсіндердің астанасы қай қала?

1. Суяб
2. Қызыл Аңғар
3. Қойлық
4. Тараз

III. Үйсіндерде егіншіліктің болғандығын дәлелдейтін қыстау, қоныстың аты.

1. Ақтас
2. Шу өңірі
3. Талас бойы
4. Іле аймағы

IV. Үйсін тайпасына біріккен рулардың өзіне тән ерекшеліктерінің бірі.

1. Мал шаруашылығы
2. Үш жүйеге бөлінуі
3. Рулық таңбаларының болуы
4. Жерлеу дәстүрі

V. Үйсін обасынан табылған алтын жүзіктің бетінде қандай жануар бейнеленген?

1. Жылқы
2. Қой
3. Түйе
4. Ешкі

VI. Қазба жұмыстары кезінде үйсіндер егіншілікте пайдаланған қандай құрал-саймандар табылды?

1. Қола орақтар
2. Темір кетпен
3. Мыс балта
4. Тас шапқы

VII. Үйсін шеберлері саз балшықтан ыдыс жасауда қандай әдісті пайдаланған?

1. Көзе ұршықтарына таспа орау әдісі
2. Пішіндеу әдісі
3. Омыру әдісі
4. Үңгіп қазу әдісі

VIII. Үйсіндер ыдыс жасау үшін қандай ағаш пайдаланған?

1. Тал
2. Қайың
3. Тобылғы
4. Қарағай

IX. Ғалымдардың ерекше назарын аударған тәті (диадема) қай жерден табылған?

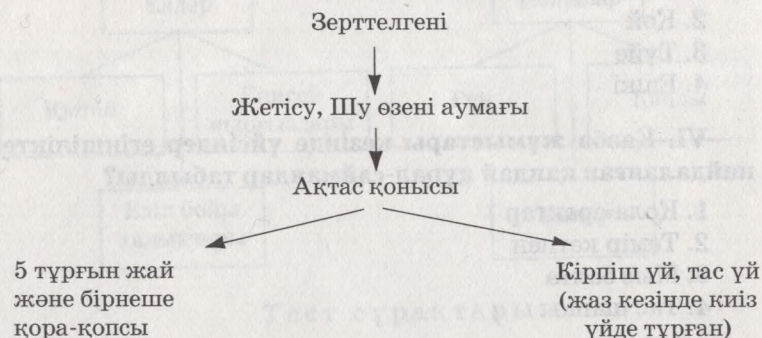
1. Ақтас
2. Беспатыр
3. Қарғалы
4. Талас аңғары

X. Ақтас зиратынан табылған үйсін өнері туындыларының бірі

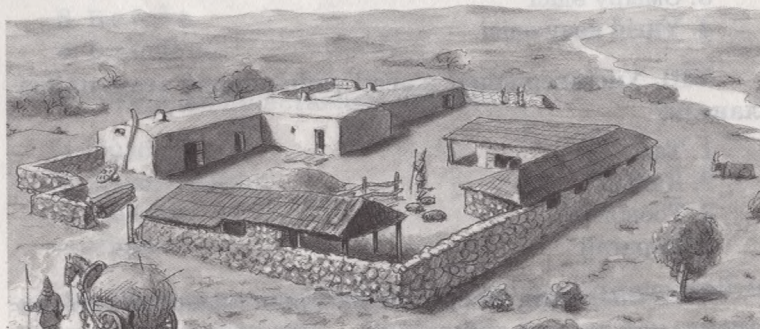
1. Тәті (диадема)
2. Сырға
3. Алқа
4. Білезік

§20. Үйсін мәдениеті

1. Үйсіндердің қоныстары.

2. Төмендегі сурет бойынша үйсіндердің тұрақты қонысының ерекшелігін сипаттап жаз.

.....

.....

.....

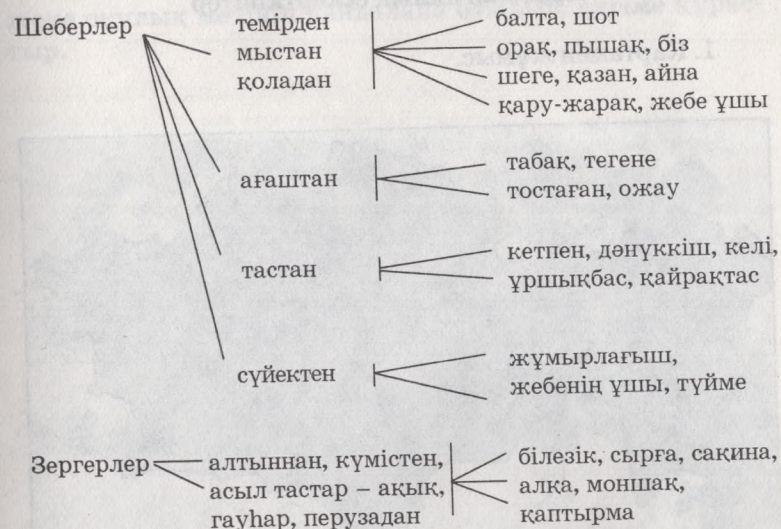
.....

.....

.....

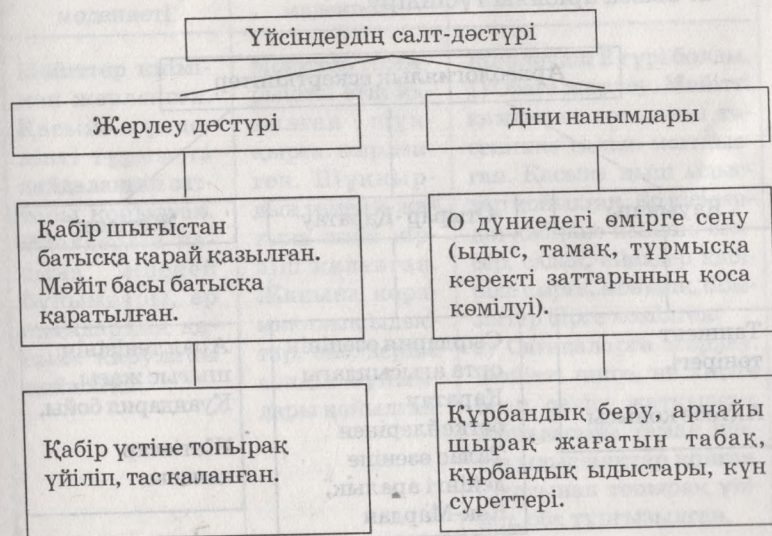
.....

3. Үйсін кәсіпшілігі.

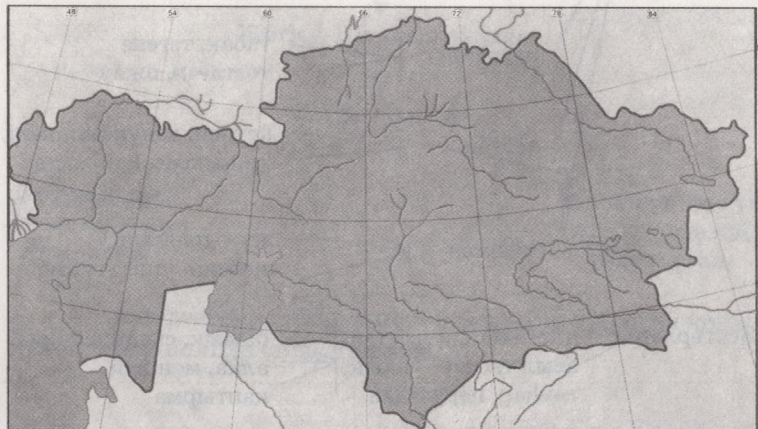
Құмырашылар — саз балшықтан — құмыралар (алмұрт пішіндес)

4. Сызба арқылы түсіндіру.

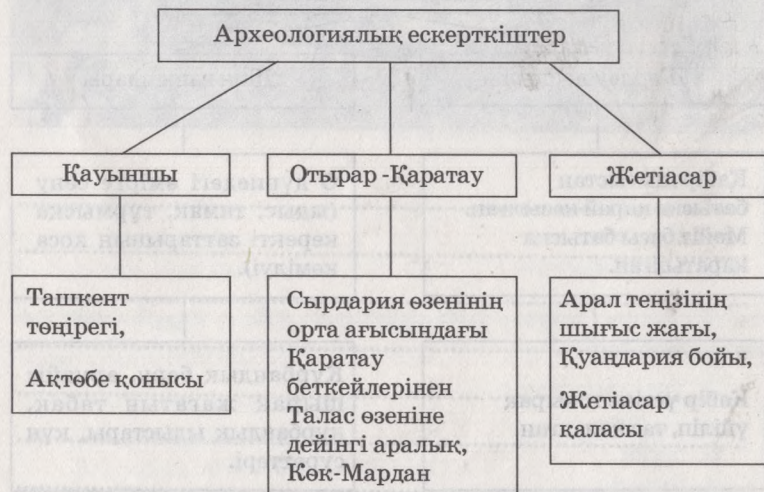
§21–22. Қаңлылар туралы деректер. Археологиялық ескерткіштер

1. Картамен жұмыс.

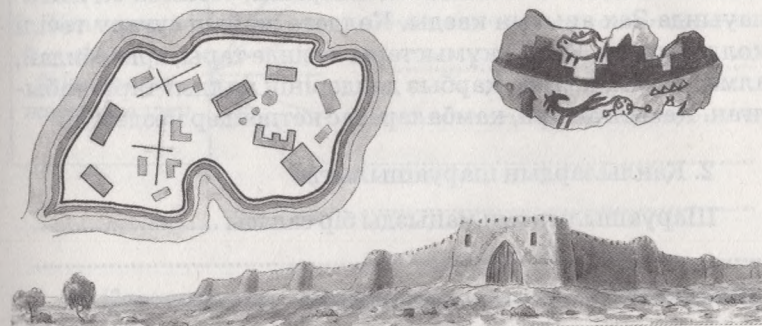

- а) Қаңлы мемлекеттік бірлестігінің аумағын көрсет.
ә) Қаңлылар байланыс жасаған мемлекеттерді көрсет.

2. Сызба арқылы түсіндіру.

3. Төмендегі Жетіасар бекініс-қалашығының суретін және оқулық мәтінін пайдалана отырып, әңгіме құрасыр.

4. Жерлеу дәстүрінің ерекшеліктері.

Қауыншы мәдениеті	Отырар-Қаратау мәдениеті	Жетіасар мәдениеті
Мәйіттер киімімен жерленген. Қасына күнделікті тұрмыста пайдаланған заттары қойылған. Әйелдердің қасына өшекей бұйымдары, ер адамдардың қасына қарулары қойылған.	Мәйіттер тік бұрышты етіп қазылған шұңқырға жерленген. Шұңқырдың төменгі жағына шикі кірпіш қаланған. Жанына керамикалық ыдыстар, әйелдердің сәндік бұйымдары қойылған.	Жерлеудің 2 түрі болды. 1) Обаға жерлеу. Мәйітті қамыстан тоқылған төсенішке салып жатқызған. Қасына қыш ыдыстар қойылған. Ер кісілердің қабіріне пыппак, семсер, садақ; әйелдер қабіріне сырға, моншақ, білезіктер бірге көмілген. 2) Сағаналарға жерлеу. Мәйітті шиге, не киізге орап, сәкіге жатқызған. Айналасына тамақ ішетін ыдыс-аяқтар қойған. Сыртынан топырақ үйіліп, оба тұрғызылған.

§23. Қаңлылардың шаруашылығы мен тұрмысы

1. Төмендегі мәтінді түсініп оқып, есінде сақта.

Қаңлыларда отырықшы қоныстар болған. Олар біздің заманымыздың бас кезінде-ақ Шыршық өзенінің оң жағалауында Зах арығын қазды. Көлдете жайып суғару тәсілі қолданылған. Қазба жұмыстары кезінде тары, арпа, бидай, алма, жүзім, қауын, қарбыз дөңдерінің қалдықтары табылған. Қазылған ұра, қамбалар, тас кетпендер кездеседі.

2. Қаңлылардың шаруашылығы.

Шаруашылықтың маңызды бір саласы

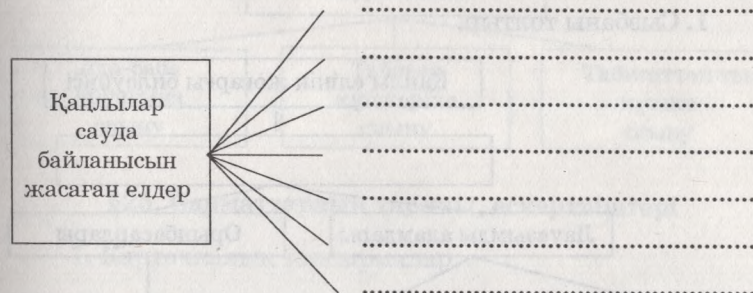
оның дәлелі:

3. Қаңлылар қандай кәсіптермен айналысқан?

4. Қаңлылардың қолөнері.

Ұсталық	Зергерлік	Жүн өңдеу	Құмыра жасау

5. Сызбаны толтыр.

6. Карточкалық тапсырмалар.

№1

Біз қаңлылардың қай кезеңдегі тарихымен таныстық?
Картадан қаңлылардың мекенін көрсет.

№2

Қаңлылардың шаруашылығы мен негізгі кәсіптері туралы айтып бер.

№3

Қаңлылардың қалалары мен қоныстарын сипатта.

№4

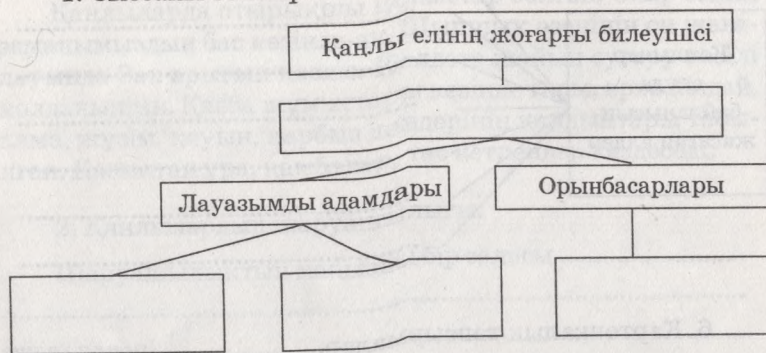
Қаңлылар қай елдермен қарым-қатынас жасаған?
Оған нелер себеп болған?

№5

Қаңлы тарихы жөнінде қандай қорытындыға келдің?

§24. Қаңлылардың қоғамдық құрылысы мен мәдениеті

1. Сызбаны толтыр.

2. Қаңлылардың әлеуметтік жағдайын сипатта.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Сызбаның жауабын жаз.

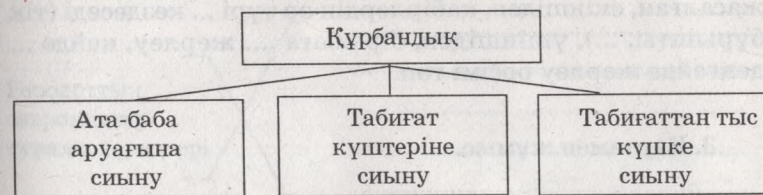
Қаңлылар
мәдениетінің
қалыптасуына
қатысқан
тайпалар

1.

2.

4. «Қаңлы мәдениеті» тақырыбы бойынша оқулықтағы мәтінді, суретті пайдаланып әңгіме құруға тапсырма беруге болады.

5. Қаңлылардың діни нанымдары.

§25. Сарматтардың тарихы, ескерткіштері

1. Карточкалық тапсырмалар.

№1

1. Қандай сармат ескерткіштерін білесің?
2. Ертедегі сармат кезеңі қалай аталады?

№2

1. Батыс Қазақстан савроматтары ескерткіштерінің ерекшелігі неде?
2. Сармат ескерткіштеріне жататын обалардан қандай бұйымдар табылған?

№3

1. Савромат-сарматтар қай елдерге жаулаушылық жорықтар жасаған?
2. Сармат ескерткіштері жайлы обалардан табылған заттар нені аңғартады?

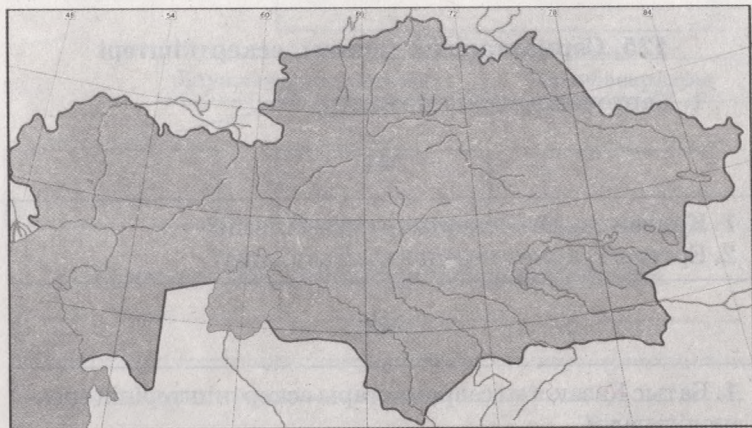
2. Көп нүктенің орнына тиісті сөздерді қойып, сөйлемдерді толықтыр.

Құрылыстың ішінде үш жауынгер қатар көмілген. Ортадағысы ... жағындағылардан ... орналасқан. Зерттеушілер бұл көне ... әскербасы мен оның ... нөкері жерленген деген тұжырым жасайды.

Дегенмен Батыс Қазақстан савроматтары ескерткіштерінің мынандай өзіндік ерекшелігін аңғаруға болады.

Біріншіден, обалардың ішкі құрылымы көбінесе ... жасалған, екіншіден, кабірлердің әр түрі ... кездеседі (тік бұрышты, ...), үшіншіден, бір обаға жерлеу, кейде ... деңгейде жерлеу рәсімі тән.

3. Картамен жұмыс.

Картаға савроматтардың археологиялық ескерткіштерін белгіле.

4. Суретті пайдаланып, савроматтардың археологиялық ескерткіштеріне сипаттама бер.

Сарматтардың құрбандық тас астауы. Б.з.б. V ғ.

5. Сызбаның жауабын жаз.

Геродоттың савроматтар туралы деректері

Ғалымдардың б.з.б. VI–IV ғ. сармат-савроматтар саны туралы дерегі

6. Карточкалық тапсырмалар.

№1

Белгілі савромат ескерткіштерін ата.

№2

Савроматтар мен сарматтардың байланысы қандай?

№3

Сынтас қорымы туралы не білесің?

§26. Сармат мәдениеті

1. Сызбаны толтыр.

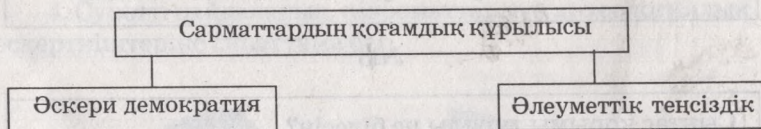
Сарматтар ескерткіштерінің үш кезеңі

2. Кестені толтыр.

Савромат мәдениеті			
Кезеңдері	Ескерткіштері	Қолөнер бұйымдары	Жерлеу дәстүрі
Ерте сармат дәуірі («прохоров кезеңі»)			
Орта сармат дәуірі			
Соңғы сармат дәуірі			

§27. Сарматтардың қоғамдық құрылысы, тұрмысы мен шаруашылығы

1.

2. Сарматтар қоғамындағы әскери демократияның өзіндік ерекшелігі қандай болды?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Сармат ыдыстары.

4. Сызбаны толтыр.

Сарматтардың ыдыс-аяқ жасау үшін пайдаланған шикізаттары

.....

.....

.....

5. Карточкалық тапсырмалар.

№1

Әскери демократияның мәні неде?
Сарматтардың әсемдік заттарын ата.

№2

Көшпелі сарматтар ыдыс-аяқтарының қандай ерекшелігі бар?
Сарматтар қандай шаруашылық түрлерімен айналысқан?

§28. Ежелгі дәуір адамдарының бейнесі
(антропологиясы)

1. Сөздікпен жұмыс.

Антропология ғылымы _____

Тарихи антропология _____

Этникалық үрдіс ғылымы _____

МАЗМҰНЫ

§1. Ерте темір дәуіріне шолу	3
§2. Ерте темір дәуіріндегі Жетісу	5
§3. Ерте темір дәуіріндегі Оңтүстік Қазақстан	7
§4. Ерте темір дәуіріндегі Шығыс Қазақстан	9
§5. Ерте темір дәуіріндегі Орталық Қазақстан	11
§6. Ерте темір дәуіріндегі Солтүстік Қазақстан	15
§7. Арал-Каспий даласының тайпалары	16
§8. Сақтардың тарихы, мекендеген орны	17
§9. Сақтардың тұрмысы мен шаруашылығы	18
§10. Сақтардың қоғамдық құрылысы	19
§11. Сақтардың тәуелсіздік жолындағы күресі	20
§12. Сақтардың мәдениеті мен өнері	21
§13. Ғұндардың тарихы. Көршілермен қатынасы	23
§14. Ғұндардың қоғамдық құрылысы	25
§15. Ғұндардың шаруашылығы мен тұрмысы	25
§16. Ғұндар тақырыбы бойынша қорытынды- қайталау	26
§17. Үйсіндер туралы деректер. Қоныс тепкен жері	27
§18. Үйсіндердің шаруашылығы мен тұрмысы	29
§19. Үйсіндердің қоғамдық құрылысы	30
§20. Үйсін мәдениеті	34
§21–22. Қаңлылар туралы деректер. Археологиялық ескерткіштер	36
§23. Қаңлылардың шаруашылығы мен тұрмысы	38
§24. Қаңлылардың қоғамдық құрылысы мен мәдениеті	40
§25. Сарматтардың тарихы, ескерткіштері	42
§26. Сармат мәдениеті	43
§27. Сарматтардың қоғамдық құрылысы, тұрмысы мен шаруашылығы	44
§28. Ежелгі дәуір адамдарының бейнесі (антропологиясы)	46

Учебно-методическое издание

Турлыгул Тотай
Адырбек Баян
Копекбай Алия
Кунапина Каиркен
Маженова Мадениет

ИСТОРИЯ ДРЕВНЕГО КАЗАХСТАНА

Дидактические материалы

Для 6 класса общеобразовательной школы
(на казахском языке)

Редакция менгерушісі Ә. Пірманов
Редакторлары И. Хасенұлы, Г. Салықбай
Суретшілері А. Дузельханов, Н. Жошыбаев, А. Ысқақов
Көркемдеуші редакторы М. Әлімақанова
Техникалық редакторы Г. Әзімқұлова
Корректоры Ә. Кенжалина

ИБ №873

Теруге 7.01.2002 берілді. Басуға 11.03.2002 қол қойылды. Пішімі 84×108^{1/32}.
Офсеттік қағаз. Офсеттік басылыс. Әріп түрі мектептік.
Шартты баспа табағы 2,52. Есептік баспа табағы 1,67.
Таралымы 32 000 дана. №122 тапсырыс.

“Атамұра” баспасы, 480091, Алматы қаласы, Абылай хан даңғылы, 75.

Қазақстан Республикасы “Атамұра” корпорациясының
Полиграфия комбинаты, 480002, Алматы қаласы, М. Мақатаев көшесі, 41.

